

CİMNASTİKTE ÖNE SALTO BECERİSİNİN ÖĞRETİMİNDE SÖZEL VE GÖRSEL DÖNÜTLERİN BAŞARIYA ETKİSİ

Özlem MUTLUBAŞ KAYA *
Gıyasettin DEMİRHAN *
Zeki DURSUN *

ÖZET

Araştırma, cimnastikte öne salto becerisinin öğretiminde görsel ve sözel dönütlerin başarıya etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 1999-2000 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinden oluşan 11 kız, 15 erkek toplam 26 kişi ve bilişsel alanın bilgi, kavrama, devinışsel alanın öğretmenle birlikte yapma düzeyleri ile sınırlıdır. Çalışmada öntest-sontest araştırma deseni kullanılmıştır. Veriler, bilişsel alan için çoktan seçmeli test, psikomotor alan için dereceleme ölçekleri kullanılarak toplanmıştır. Dereceleme ölçeklerine göre puanlama yapan hakemler arası güvenilirliği hesaplamada sınıfıçı korelasyon tekniği, verilerin çözümlenmesinde "t" testinden yararlanılmış, hata payı 0.05 olarak alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sözel dönüt kullanılarak ders işlenen grup ile görsel dönüt kullanılarak ders işlenen grupların başarı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Cimnastik, öne salto, görsel dönüt, sözel dönüt.

THE EFFECT OF VISUAL AND VERBAL FEEDBACK ON THE ACCOMPLISHMENT OF THE FORWARD SALTO MOVEMENT IN GYMNASTIC

ABSTRACT

Effect of visual and verbal feedback on the accomplishment of the forward salto movement were studied at this research. 26 subjects (11 female, 15 male) who were the first year students at the Hacettepe University, School of Sport Sciences and Technology. Lesson objectives included in this study were the knowledge and comprehension level of cognitive domain and guided response level of the psychomotor domain. The pre-test and post-test research design employed. The data were gathered for cognitive domain by the multiple-choice test and for psychomotor domain by grading scale. In order to determine the reliability among the referees that carried out the grading process, intraclass correlation technique was used while for analysing the data "t" test was used where the possible error ratio were 0.05. The results showed that statistically there was no difference between verbally and visually experienced groups.

Key words: Gymnastics, forward salto, visual feedback, and verbal feedback.

* Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu. Beytepe, ANKARA

GİRİŞ

Dönüt, öğretim hizmeti niteliğinin öğelerinden birisidir. Genel anlamda yapılan işle ilgili bilgi edinme, diğer bir deyişle, öğrenene, yaptığı davranış hakkında bilgi verme olarak tanımlanabilir. Dönütün öğretimde iki açıdan önemi bulunmaktadır. Bunlardan birisi, öğrencinin hedefe ulaşmak için gösterdiği çabaları sonucunda, performansının ilerlemesi ile ilgili bilgi edinmesi, ikincisi, sınıfta, etkileşim ortamında öğretmenin, iletişimin ne düzeyde gerçekleştiğini anlamasına yardımcı olmasıdır.

Dönüt, öğrencinin neyi ne kadar yapabildiğini, ne kadar yapamadığını anlaması, kendini değerlendirmesi, ne yapması gerektiğine karar vermesi ve geliştirici hipotetik davranışları düzene koyması açısından önemlidir (Ülgen, 1995).

Bazı sistemlerde dönütün hata hakkında bilgi olduğu belirtilmiştir. Ancak sıklıkla, sadece hatayı içermek yerine hareket hakkında her türlü duyuşsal bilgiyi içeren genel bir anlam kazanmıştır (Schmidt, 1991).

Dönüt, öğrencinin kendisinin elde ettiği bilgilerden sağlanıyorsa içsel, çevredekilerden sağlanıyorsa dışsaldır. İçsel dönüt bir nevi özdeğerlendirmedir. Dışsal dönüt ise sonuçların bilgisi ve performansın bilgisi olmak üzere iki şekilde sınıflanmaktadır. Sonuçların bilgisi, hareketin başarısına ilişkin sunulan bilgilerdir. Performansın bilgisi ise bireyin o an yaptığı hareket parçaları ile ilgili bilgileri içermektedir.

Smith, (1994)'in yaptığı araştırmaya göre yapılan etkinliklerin sonuçlarına ilişkin olarak beden eğitimi öğretmeni adayları stajyer öğrencilere verilen dönüt bilgisinin harcanan süreyi kısalttığı yönündedir. Boyce, Markos, Jenkins ve Loftus'a göre sözel dönütün yanında sunulan görsel dönütün beceri performansının artmasında etkisi vardır (Boyce ve diğerleri, 1996). Blackwell (1996)'in bulgularına göre de becerilerin öğretilmesinde sonuçların bilgisinin öğretim ortamında kullanılması başarı üzerinde kalıcı etkiler yaratmaktadır. Çamur, (2001)'un basketbol da dripling ve turnike becerilerinin öğretiminde yaptığı araştırmada ise videolu ve videolu + canlı dönüt gruplarında yer alan deneklerin başarı puanları anlamlı derecede farklıdır.

Konuyla ilişkili olarak James (1971), tramboline başlama dersinde 11-12 yaş aralığında 8-10 kişilik iki grup öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada görsel ve sözel dönütün başlangıç düzeyinde trambolin öğretimindeki etkisine bakmıştır. Araştırma bulgularına göre görsel dönüt alan grubun ortalaması daha yüksek olmasına karşın sözel ve görsel dönüt alan grupların puanları arasında istatistiksel bir fark bulunmamaktadır. Suveren, Sevim, Suveren ve Taborski (1999)'de, 6-7 yaş erkek çocuklarda cimnastik becerilerinin öğreniminde bir grupla sözel öğretim, diğer grupla da video desteğiyle öğretim yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, video destekli

eğitim yapılan grup daha başarılıdır. Selder ve Del Rolan (1979)'ın denge becerisinde 12-13 yaş grubundaki kızlarla yaptıkları 6 hafta süreli araştırmaya göre görsel dönüt alan grup daha fazla ilerleme göstermiştir.

Kuramsal yaklaşımlar ve araştırma sonuçlarına göre, görsel ve sözel dönütlerin gerek tek başına gerekse birlikte bütün sportif becerilerin öğretiminde sıklıkla kullanıldığı söylenebilir. Cimnastiğe ilişkin bilgi ve becerilerin öğretiminde de bu durum söz konusudur. Buradan hareketle araştırmanın amacı, cimnastikte öne salto becerisinin öğretiminde sözel ve görsel dönütlerin öğrenci başarısına etkisinin araştırılmasıdır. Araştırma, görsel ve sözel dönütlerle, bilişsel alan bilgi ve kavrama, psikomotor alanın öğretmenle birlikte yapma düzeyiyle ve 120 dakikalık 2 ders süresiyle sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırmaya, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu 1999-2000 öğretim yılı bahar dönemi birinci sınıfında yer alan Cimnastik Teori ve Pratiği II dersini alan ve daha önce öne salto hareketi hakkında bilgi ve beceriye sahip olmayan 15 erkek, 11 kız toplam 26 öğrenci katılmıştır. Sözel dönüt kullanılarak ders işlenen grupta 8 erkek, 5 kız toplam 13, görsel dönüt kullanılarak ders işlenen grupta 7 erkek, 6 kız toplam 13 öğrenci yer almaktadır. Araştırmaya katılan grupta cimnastikçi yer almamaktadır. Diğer yandan, grupların denk olup olmadıklarını saptamak için deneklerin öne salto hareketine ilişkin bilgi ve beceri düzeylerine bakılmıştır. Grupların öntest değerleri Tablo 1, 2 ve 3'te verilmiştir.

Tablo 1: Grupların Bilişsel Alanın Bilgi Düzeyine Ait X, Sd ve Öntest "t" Puanı Değerleri

Gruplar	N	X	Sd	t	p
Sözel Dönüt	13	2.53	1.05	1.28	0.21
Görsel Dönüt	13	2.07	0.75		

p > 0.05

Tablo 2: Grupların Bilişsel Alanın Kavrama Düzeyine Ait X, Sd ve Öntest "t" Puanı Değerleri

Gruplar	N	X	Sd	t	p
Sözel Dönüt	13	2.00	0.81	1.32	0.19
Görsel Dönüt	13	1.61	0.65		

p > 0.05

Tablo 3: Grupların Öne Salto Hareketi Psikomotor Alan Öğretmenle Birlikte Yapma Düzeyine Ait X, Sd ve Öntest "t" Puanı Değerleri

Gruplar	N	X	Sd	t	p
Sözel Dönüt	13	21.86	9.88	0.054	0.95
Görsel Dönüt	13	21.40	6.95		

p > 0.05

Sontesteki başarı düzeyini saptamak için hazırlanan ölçme araçları yoluyla elde edilen ve Tablo 1, 2 ve 3'te gösterilen öntest değerlerine göre grupların bilişsel alan ve psikomotor alan öntest puanları arasında istatistiksel fark bulunmamaktadır (p > 0.05). Bu nedenle sözel ve görsel dönüt kullanılarak ders işlenen grupların, bilgi ve beceri yönleri ile denk oldukları söylenebilir.

İşlem Yolu

Araştırma değişkenlerinden birisi olan görsel dönütün verilebilmesi için spor salonuna video çekici ve iki adet video film oynatıcı yerleştirilmiştir. Oynatıcıların birisinde hareketin doğru yapılışını gösteren film varken, diğerinde kişilerin kendi görüntülerinin kaydı yer almıştır. Daha sonra ders işleme aşamasına geçilmiştir. İşlem yolu aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

- Görsel ve sözel dönüt alan gruplar için öncelikle hareket açıklanmış ve gösterilmiştir. Daha sonra, görsel dönüt alan gruba sadece görüntülerinin kaydedileceği, televizyondan kendilerini izleyecekleri ve dönütü oradan alacakları açıklanmıştır. Ayrıca, düzeltme için doğru hareketin diğer televizyonda yer aldığı söylenmiştir. Böylece, grup hareket serisini bitirdikten sonra bireyler bağımsız olarak önce kendi hareketlerini daha sonra da doğru hareketi bir kez izlemiştir.

- Sözel dönüt alacak gruba da hareket yapıldıktan sonra dönütün öğretmen tarafından sözel olarak verileceği, düzeltmesinde sözel yapılacağı açıklanmıştır. Sözel dönüt alan bireyler hareketi yaptıklarında öğretmen tarafından dönüt sunulmuş ve dönüt anlaşıldıktan sonra düzeltme yapılmıştır. Deneklere dersler süresince 3+3= 6 tekrar yaptırılmış ve 6 dönüt sunulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Derslerin işlenmesi ve verilerin toplanmasında basamaklılık oluşturmada bilişsel alan için Bloom ve diğerleri, psikomotor alan için Sönmez'in aşamalı sınıflamasından yararlanılmıştır (Sönmez, 1992). Araştırmanın yürütülmesinde öncelikle bir grup için görsel, diğer grup için de sözel dönütlerin kullanıldığı ders planı oluşturularak alan uzmanlarına kontrol ettirilmiş ve uzmanların onayı alınmıştır. Bilişsel ve psikomotor alanda ölçme aracı olarak kullanılacak ölçeklerin hazırlanabilmesi için ders planları kapsamında hedef – içerik bağlantısını gösteren

belirtke tablosu hazırlanmıştır. Bu tabloya göre hedef-davranış ağırlıkları belirlenmiştir. Ders planlarına ek olarak ön test ve son testte kullanılması için bilişsel alan için 10 maddelik çoktan seçmeli test oluşturulmuştur. Testte yer alan maddelerin beşi bilgi, beşi kavrama düzeyindedir. Test maddeleri 1-0 şeklinde puanlanmıştır. Test maddelerinin ölçmeyi amaçladığı davranışları ölçüp ölçmediği konusunda 2 cimnastikçi, 1 eğitim bilimci toplam 3 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen uyanlara göre yeniden düzenlenen test daha sonra 10 kişilik öğrenci grubuna uygulanmış, yanlış ve eksik anlamalar giderilmiştir. Öğrencilerden gelen uyanlara göre düzenleme yapılan test tekrar uzmanlara dağıtılmış ve her maddenin uzmanların % 80 birliktelik sağladıkları maddeler teste alınmıştır. Uzmanlar 10 madde de birliktelik sağlamışlardır. Öne salto hareketinin işlem basamaklarının oluşturulmasında da aynı süreç izlenmiştir. Bunun için hareketin giriş, havada toplanma ve iniş bölümü için içerik analizi yapılarak dereceleme ölçeği geliştirilmiştir. Dereceleme ölçeği 5=çok iyi, 4= iyi, 3=orta, 2=kötü, 1=çok kötü şeklinde puanlanmıştır. Öne Salto Hareketi ölçeğinin içerik analizi aşağıdaki şekilde yapılmıştır:

Giriş Bölümü:

1. Dizlerin, itişle birlikte gergin duruma gelmesi.
2. Vücudun, hareket yönüne doğru olan açısının gerçekleşmesi.
3. Başın, gövde ve ayaklarla aynı eksen üzerinde olması.
4. Kolların, hareket yönüne doğru yukarıya uzatılması.

Toplanma Bölümü:

1. Kolların, dönüş yönünde, her iki elin diz kapağının altından kavranması.
2. Başın, gövde ile birlikte öne bükülmesi.
3. Gövdenin, kollarla birlikte bacaklara doğru bükülmesi.
4. Alt bacağın kalçaya doğru katlanması.

İniş Bölümü:

1. Diz ve kalça eklemine, iniş noktasına doğru açılması.
2. Başın dik, vücudun sandalyeye oturma pozisyonuna gelmesi.
3. Ellerin, dizlerden bırakılıp gidiş yönüne doğru yukarıya uzatılması.

Derecelleme ölçeğinin güvenilirliğinin saptanabilmesi için önçalışma yapılmıştır. Önçalışmaya 12 denek katılmıştır. Önçalışmada öncelikle deneklerin hareketleri videoya kaydedilmiş ve 3 alan uzmanı tarafından videodan izlenerek puanlanması sağlanmıştır. Puanlama sonucu puanlayıcılar arasındaki güvenilirliğe bakılmıştır. Bu işlemler öntest ve sontest değerleri için de yapılmıştır. Sonuçlara göre önçalışma güvenilirlik değeri (R: 0.85), öntest güvenilirlik değeri (R: 0.91), sontest güvenilirlik değeri (R: 0.92) olarak bulunmuştur. Bu verilere göre, uzmanlar arası puanlamadaki tutarlık yüksek düzeydedir (Alpar, 2000).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bilişsel alana ilişkin veriler, 10 soruluk alan testinin öntest ve sontestte öğrencilere 8 dakikalık sürede uygulanmasıyla toplanmıştır. Psikomotor alana ilişkin verilerin toplanabilmesi için, öntest ve sontestte öğrencilerin yaptıkları hareketler videoya çekilmiş ve daha sonra cimnastik konusunda uzman 3 kişi tarafından hareketler izlenerek derecelleme ölçeklerine göre puanlanmıştır. Bireyin ilgili beceri düzeyine ilişkin ortalama puanı: uzman 1'in puanı + uzman 2'nin puanı + uzman 3'ün puanı / 3, şeklinde hesaplanmıştır. Öntest sonuçları grupların denkliklerinin belirlenmesi için, son test sonuçları ise başarı puanının hesaplanmasında dikkate alınmıştır. Deneklerin hareketlere ilişkin puanlamalarının yapılmasında görev alan 3 hakem her düzeyde bağımsız çalışmıştır. Verilerin analizinde, psikomotor alanın puanlama güvenilirliği için sınıf içi korelasyon, verilerin çözümlenmesinde ise bağımsız gruplarda kullanılan "t" testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Grupların bilişsel alanın bilgi düzeyine ait X, Sd ve başarı "t" puanı değerleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Grupların Bilişsel Alanın Bilgi Düzeyine Ait X, Sd ve Başarı "t" Puanı Değerleri

Gruplar	N	X	Sd	t	p
Sözel Dönüt	13	3.69	0.75	-0.474	0.64
Görsel Dönüt	13	3.84	0.89		

P > 0.05

Tablo 4'e göre, sözel dönüt kullanılarak ders işlenen grubun başarı ortalaması 3.69, görsel dönüt kullanılarak ders işlenen grubun başarı ortalaması 3.84'tür. Verilere göre, grupların başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Grupların bilişsel alanın kavrama düzeyine ait X, Sd ve başarı "t" puanı değerleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Grupların Bilişsel Alanın Kavrama Düzeyine Ait X, Sd ve Başarı "t" Puanı Değerleri

Gruplar	N	X	Sd	t	P
Sözel Dönüt	13	3.69	0.94	0.227	0.82
Görsel Dönüt	13	3.61	0.76		

P > 0.05

Tablo 5'e göre, sözel dönüt kullanılarak ders işlenen grubun başarı ortalaması 3.69, görsel dönüt kullanılarak ders işlenen grubun başarı ortalaması 3.61'dir. Verilere göre, grupların başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Grupların öne salto hareketi psikomotor alan öğretmenle birlikte yapma düzeyine ait toplam X, Sd ve başarı "t" puanı değerleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Grupların Öne Salto Hareketi Psikomotor Alan Öğretmenle Birlikte Yapma Düzeyine Ait Toplam X, Sd ve Başarı "t" Puanı Değerleri

Gruplar	N	X	Sd	t	p
Sözel Dönüt	13	46.58	6.84	0.822	0.419
Görsel Dönüt	13	44.70	4.62		

p>0.05

Tablo 6'ya göre, sözel dönüt kullanılarak ders işlenen grubun başarı ortalaması 46.58, görsel dönüt kullanılarak ders işlenen grubun başarı ortalaması 44.70'dir. Verilere göre, hesaplanan "t" değeri anlamlı olmadığından, grupların başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

TARTIŞMA VE YORUM

Bilişsel Alana İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

Görsel dönüt kullanılarak ders işlenen grubun bilişsel alan bilgi düzeyi başarı puanı ortalaması daha yüksektir. Kavrama düzeyinde ise sözel grubun puan ortalaması yüksektir. Ancak bu farklar fazla değildir. Diğer yandan, başlangıç düzeyi ile sonuç arasında alınan yol olan erişim puanı (T 2 - T 1) ortalamaları, iki düzeyde de görsel grup lehinedir. Ancak grupların başarı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Görsel dönüt grubunun

daha fazla gelişim göstermesi, görsel dönütün daha fazla pekiştireç görevi görmüş olmasından kaynaklanmış olabilir. Bulguları destekler nitelikte bir araştırma Lynch tarafından yapılmıştır (Uzun, 1986). James (1971)'in tramboline başlama düzeyinde yaptığı araştırmada da görsel ve sözel dönüt kullanılan grupların başarı puanları arasında fark bulunmamaktadır. Lynch ve James'in araştırma bulgularıyla bu araştırmanın bulguları benzerlik göstermektedir. Çamur, (2001)'un basketbol da dripling ve turnike becerilerinin öğretiminde yaptığı araştırmada ise videolu ve videolu + canlı dönüt gruplarında yer alan deneklerin başarı puanları arasında anlamlı derecede fark vardır. Çamur'un araştırma bulguları ile bu araştırmanın bulguları farklılık göstermektedir. Bu farklılık, araştırma konusunun farklılığı, grubunun farklılığı, videolu ve videolu + canlı dönüt kullanımı ile araştırma süresinin daha uzun tutulmasından kaynaklanmış olabilir.

Psikomotor Alana İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

Psikomotor alana ilişkin bulgular incelendiğinde, sözel dönüt sunulan grubun puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak, grupların başarı ortalamaları arasında istatistiksel bir farklılık bulunmamaktadır. Yani, her iki dönüt türü de gruplarda eşit düzeyde etkili olmuştur. Erişim puanlarına bakıldığında da sözel grubun puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, sözel dönüt ve düzeltmenin gelişimi daha olumlu şekilde etkilediği yönünde açıklanabilir. Konuyla ilişkili olarak James (1971), tramboline başlama dersinde 11-12 yaş aralığında 8-10 kişilik iki grup öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada trambolinin başlangıç düzeyindeki öğretiminde görsel ve sözel dönütün etkisine bakmıştır. Araştırma bulgularına göre görsel dönüt alan grubun ortalaması daha yüksek olmasına karşın sözel ve görsel dönüt alan grupların başarıları arasında istatistiksel bir fark bulunmamıştır. Whiting ve arkadaşlarının tenis servis atışıyla ilgili 5 hafta süreli yaptıkları araştırmada videolu dönüt verilerek öğretim yapılan grup ile geleneksel yolla öğretim yapılan grubun puanları arasında istatistiksel fark olmamasına karşın, videolu dönüt alan grubun puanlarında daha yüksek bir gelişme gözlenmiştir (Van - Wierimngen, Emmen, Bootsma, Hoogestyer ve Whiting, 1989). Gruplar arası fark açısından bakıldığında, adigeçen iki araştırmanın bulguları da yapılan bu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Selder ve Del Rolan (1979) 12-13 yaş grubundaki kızlarla yaptıkları 6 hafta süreli denge öğretiminde sözel ve görsel dönütlerin etkisine bakmışlardır. Araştırma bulguları, görsel dönüt alan grubun daha fazla ilerleme gösterdiği yönündedir. Suveren, Sevim, Suveren ve Taborski (1999)'nin yaptıkları araştırmaya göre de, 6-7 yaş erkek çocukların cimnastikte atlama beygiri öne elle aşma hareketinin öğretiminde video kamera ile eğitim yapılan grubun puanları istatistiksel olarak daha yüksektir.

Cavariani'nin Bocca oyununun piompada tekniğinin öğretiminde yaş ortalaması 12.7 olan 48 kız öğrenci ile yaptığı çalışmada ise videolu dönüt kullanılan grup lehine farklılık çıkmıştır (Çamur, 2001). Wilkinson'un, 72 beden eğitimi öğrencisi ile yaptığı çalışmada voleybolda pas ve servis atışında görsel dönütün daha etkili olduğunu sonucu çıkmıştır (Mclaughlin, 1999). Çamur, (2001)'un araştırma bulgularına göre de basketbolde dribling ve turnike becerilerinin öğretiminde öğretmen tarafından sağlanan görsel dönütün öğrenci başarısına olumlu etkisi vardır. Çamur'un çalışmasında, videolu dönüt grubu ile videolu+canlı dönüt gruplarının başarı puanları arasında becerilerin çoğunda vidolu dönüt kullanılan grup lehine istatistiksel farklılık bulunmaktadır. Adigeçen çalışmalara ait bulgular ile bu çalışmanın bulguları arasında farklılık bulunmaktadır.

Değişik araştırma bulgularından hareketle, görsel yardımların beceri öğreniminde etkili olduğu söylenebilir. Ancak, bu araştırma bulgularında görsel ve sözel dönüt kullanılan grupların başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark çıkmamıştır. Buna benzer başka çalışmalarda bulunmaktadır. Yani, birinin diğerinden daha etkili olduğu konusunda yeterli bulgu mevcut değildir. Bu nedenle gelecekte, farklı becerilerin öğretiminde farklı süreler ve deneklerle yeni çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

1. Alpar, R. (2000). Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik. Ankara: T.C.
2. Blackwell, J.R. (1993). The Information Role of Knowledge of Result In Motor Learning. Acta Psychol. 2, 119-29.
3. Boyce, B.A., N.J. Markos, D.W. Jenkins ve J.R. Loftus. (1996). How Should Feedback Be Delivered?. International Journal of Physical Education. 67, 1, 18-22.
4. Çamur, H. (2001). Basketbolda Dribling ve Turnike Becerilerinin Öğretiminde Canlı, Videolu ve Canlı+Videolu Dönütün Başarıya Etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
5. James, P. (1971). Videofeedback in learning beginning trampoline. Perceptual Motor Skills. (32), 669-670.
6. Mclaughlin, E.J. (1999). Effects of a Web Based Intervention Program on the Acquisition of Knowledge and Visual Recognition of Critical Elements and the Precision of Feedback for Selected Sport Skills. (Unpublished Doctoral Thesis). University of North Colorado.
7. Schmidt, A.R. (1991). Motor Learning and Performance. Human Kinetics Books.
8. Selder, D.J. ve N, Del Rolan, (1979). Knowledge of Performance Skill Level and Performance on a Balance Beam. Canadian Journal of Applied Sport Science. 4, 229-236.
9. Smith, M.D. (1994). The Effect of Different Schedules of Feedback on the Management Time of the Student Teachers. Physical Educator, 51, 2, 81-92.
10. Sönmez, V. (1986). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: Yargı Yayınları.
11. Suveren, S., Y. Sevim, Suveren ve F. Taborski. (1999). 6-7 Yaş Erkek Çocuklarda Beceri Öğreniminde Sözel Eğitim ve Video Kamera İle Eğitim Yöntemlerinin Karşılaştırılması. Gazi BESBD, IV, 2, 31-42.
12. Ülgen, G. (1995). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Bilim Yayınları.
13. Uzun, A. (1986). Biçimlendirici Değerlendirmenin Yabancı Dil Erişisine Etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe. Üniversitesi.
14. Van-Wieringen, P.C.W. , H.H. Emmen, R.J. Bootsma, M. Hoogestyer ve H.T.A. Whiting. (1989). The Effect of Video Feedback on the Learning of the Tennis Service by Intermediate Players. Journal of Sport Sciences. 7 (2), 153-162.